

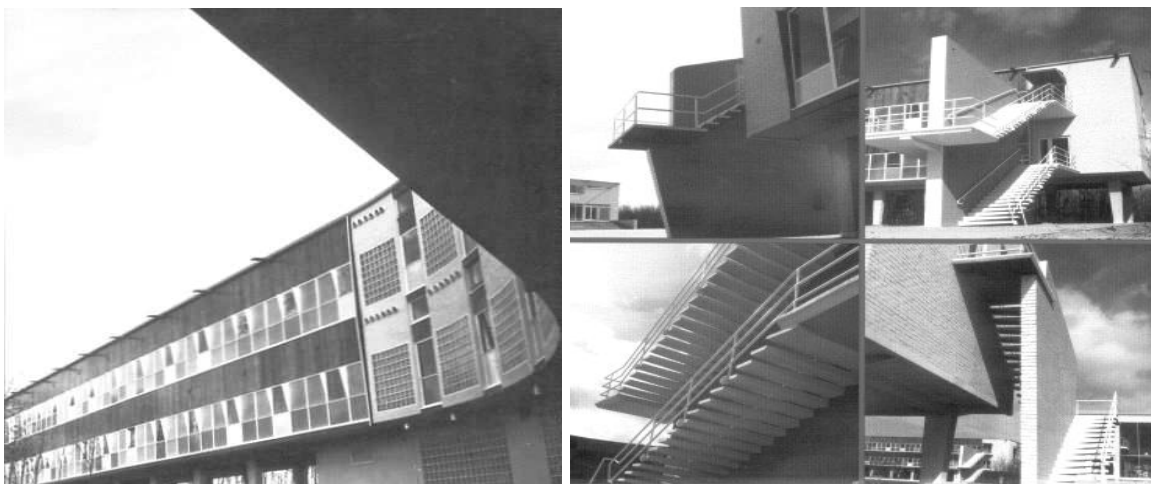
115 jaar Socialistische Partij Vilvoorde (1893-2008) - een overzicht door Felix Libeer

Deel 3: VLAAMS SOCIALISTISCH KONGRES

Een belangrijke vaststelling bij het lezen van de basisprogramma's in de beginjaren van de socialistische beweging is het ontbreken van een cultureel luik. Het is in feite wachten tot de eerste initiatieven van Camille Huysmans in de jaren 1920-1930 met betrekking tot de culturele autonomie (als reactie tegen de Waalse eis tot bestuurlijke scheiding) en het territorialiteitsprincipe (Vlaanderen vlaams, Wallonië Frans), alsook de eis tot vernederlandsing van de Gentse universiteit, die de Vlaamse vleugel van de B.W.P. op de cultuurkaart bracht.

Het eerste Vlaams Socialistisch Kongres vond plaats te Antwerpen op 20 en 21 maart 1937 met sociaal-economische maar ook culturele punten op de agenda. Het overgrote deel van de arbeidersbevoking toonde echter voor dit laatste punt weinig belangstelling. Het kan inderdaad als normaal worden beschouwd dat het arbeidersproletariaat andere bekommernissen had en alle aandacht besteedde aan de verbetering van zijn materiële toestand. En nochtans, buiten de sociale rol van de taal in het economisch proces (en in dat verband wordt verwezen naar het tijdschrift nr.2 jaargang 1987 van Socialistische Standpunten) bestond er wel een interesse van de beweging voor het culturele leven in het algemeen en de culturele werkers in het bijzonder. De houding werd bij het prille begin van de beweging bepaald door Emile Vandervelde, Jules Destrée en later August Vermeylen, die duidelijk hebben omschreven wat een socialistische cultuurpolitiek zou moeten zijn, en die afstand namen van een strakke dirigistische cultuurpolitiek zoals toegepast in autoritaire regimes. Men mag zeker niet vergeten dat in dit debat, meer recent, belangrijke bijdragen werden geleverd door Lydia De Pauw-Deveen en Hubert Dethier, twee met onze partijafdeling verbonden gewezen VUB professoren. Of “de kunstenaar tussen radicale esthetische vernieuwing en pragmatisch socialisme” zoals Mark Van Gysegem het zo treffend uitdrukt in socialistische standpunten in 1985.

De meest schrijnende voorbeelden van het spanningsveld tussen economische belangen en de waarde van een kunstwerk ligt in de afbraak van twee gebouwen die internationaal erkend werden als toonaangevend in het architecturaal patrimonium, namelijk het Volkshuis van Horta te Brussel en de Home Emile Vandervelde II te Oostduinkerke van de Vilvoordse partijgenoot architect Lucien Engels.

Fotos uit 'Hommage Home Emile Vandervelde II Oostduinkerke' (1996; AA50 vzw)

De werken van Lucien Engels worden trouwens beschouwd als hoogtepunten van de Belgische architectuur van de jaren 1950. Ze werden onlangs nog toegelicht tijdens de Open Monumentendag te Vilvoorde. Vele Vilvoordse partijgenoten en hun kinderen hebben aan de Home Emile Vandervelde II een prachtige herinnering. De vraag kan dan ook gesteld worden of de nieuwe

vormen en inhoud in de kunst niet werden opgeofferd ten bate van het uitsluitend

PROPAGANDISTISCH

inschakelen van een kunstenaar voor manifestaties, meetings en feestelijkheden. In dat verband was in onze stad, zoals in de meeste steden en gemeenten, de deelname aan het cultureel leven van de arbeidersbevolking nagenoeg beperkt tot volksfeesten, kermissen en café chantant met accordeon-ensembles en volkszangers.

De bekendste volkszangers, rechtstreeks verbonden met de partijafdeling, waren onder meer Voske en Boske, Ben Spruyt en Cola Bal. Hun liederen kunnen ingedeeld worden in drie grote categorieën: de populaire romantische of ontspanningsliederen, deze met sociaal-politieke of humanitaire inslag en de zuivere politieke of antimilitaristische strijd- en verzetsliederen. De eersten werden meestal gezongen tijdens feesten (voorbeeld: “Liederenbundel van de Minnezangers voor Feesten, Kermissen en Jazz-Band” met titels als “Ieder zoekt een Plaatsje in de Zonneschijn” of “In je oogen staat geschreven”). De liederen met politiek getinte teksten werden tijdens partijfeesten gezongen (bijvoorbeeld: “Oorlog aan den Oorlog” in navolging van de strijdkreet “Nie

wieder Krieg” van Käthe Kollwitz, “Matteotti” een huldlied aan de in Italië door fascistten vermoorde socialistische voorman, alsook het lied voor de Spaanse vluchtelingen in onze stad tijdens de Spaanse burgeroorlog van 1936-1939). Strijdliederen werden naar aanleiding van 85 jaar S.P. Vilvoorde in een zangboekje gebundeld met reproducties van Frans Masereel. In dit zangboekje vinden we het opstandig “Mariannelied”, alsook “De Jonge Garde” en een reeks liederen met de solidariteit als thema. Het allesomvattende lied “De Internationale” werd bij alle socialistische feestelijkheden gezongen omdat het als een symbool werd beschouwd van de noodzakelijke internationale solidariteit onder alle werknemers en voor velen belangrijker was dan het artificieel nationaal volkslied of het lied van de Vlaamse Gemeenschap. De basisregel in dat verband was de mening daterend het begin van de 20e eeuw van de Zweeds-Amerikaanse syndicalist Joe Hill: “Een propagandattract wordt slechts éénmaal gelezen. Een strijdlied wordt woordelijk gememoriseerd en heeft derhalve een groter politiek impact.”

MARIANNELIED

'K BEN MARIANNE PROLETAREN
MIJN NAAM IS OVERAL BEKEND
'K DRAAG OP MIJN LOSGEBONDEN HAREN
DE RODE MUTS DER VRIJHEIDSBEND
'K BEN UIT RUWE VOLK GEBOREN
DE DAG SLA 'T UUR DER VRIJHEID SLAAT
ZAL HIJ ALS MAN MIJ TOEBEHOREN
DIE 'T MOEDIGST AAN MIJN ZIJDE STAAT

GA GA MARIANE VOER ONS AAN
VERLOS DE MAATSCHAPPIJ
VAN DE TIRANNAN
EN MAAK ONS VRIJ
EN MAAK ONS VRIJ

MIJN REPUBLIEK O PROLETAREN
DOOR D'EEUWEN HEEN OMVERGEHAALD
ZAL AAN DEZELFDE DIS U SCHAREN
WANNEER GELIJKHEID ZEGEPRAALT
'K EIS VAN DE MAN DEZELFDE PLICHTEN
DEZELFDE RECHTEN VOOR DE VROUW
ZO ZULLEN WIJ DER MENSHEID STICHTEN
EEN VRIJ EN VREEDZAAM STAATSGEBOUW

De betere sociale milieus bezochten, op grote uitzonderingen na, de concertzalen, theaters en musea. De gewone man en vrouw waren niet voorbereid op hogere kunstvormen en hadden daar derhalve noch de middelen noch de opvoeding voor. Een grondige hervorming van de maatschappij werd in het Charter van Quaregnon voorgeschreven: de ontvoogding der arbeiders moest grotendeels het werk van de arbeiders zelf zijn, dus ook op cultureel gebied. En in de Vilvoordse partijafdeling werd daar grondig werk van gemaakt. In een volgende bijdrage zal een overzicht gegeven worden van de talrijke plaatselijke socialistische culturele en sportverenigingen die hebben bijgedragen tot de culturele ontvoogding van de arbeidende bevolking en die samen met de sociaalistische pers een onmisbaar onderdeel waren voor het propageren van de socialistische gedachte te Vilvoorde en omgeving.